

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAISTA

1. Yleistä

Haapaveden kaupunki ymmärtää lähtökohtaisesti kunta- ja palvelurakennemuutoksen tarpeen. Kansantalouden ja julkisen talouden näkymät ovat heikot ja tuottavuuden kohottaminen myös julkisissa palveluissa on välttämätöntä.

Uudistamisessa tulisi kaupungin näkemyksen mukaan kuitenkin edetä sosiaali- ja terveystalouden edellä. Sen jälkeen kuntarakenteessa voi tapahtua kuntaehtoisesti tarpeellisia muutoksia.

2. Selvitysvelvollisuus

Haapaveden kaupunki pitää kuntarakennelakiluonnokseen sisältyvää lakisääteistä kuntaliitoksen selvitysvelvollisuutta tarpeettomana. Kuntaliitosten ja niihin tähtäävien selvitysten tulee perustua kuntien vapaaehtoisuuteen, jolloin selvityksiin jo lähtökohtaisesti sitoudutaan paremmin ja ne johtavat toivottuun tulokseen.

Haapaveden kaupunki toteaa, että lakiluonnoksessa esitetyt selvitysvelvollisuuskriteerit eivät toimi ainakaan Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosassa (Oulun Eteläisen alueella). Alueen tasavahvojen pienkaupunkien verkostossa kaikkien kuntien asukasluvu alittaa 20.000 asukasta, mutta muutoin useimmilla kunnilla muut kriteerit eivät täyty ns. kriisikuntakriteereitä lukuun ottamatta. Kriteerit eivät anna mitään suuntaa mahdollisille kuntaliitosselvityksille.

Kaupunki pitää epätarkoituksenmukaisena rajata selvitysvelvollisuus koskemaan pelkästään kuntaliitosta. Liitoksen ohella tulisi mahdollistaa kuntien välisen yhteistyön selvittäminen. Tämä on erityisen tärkeää Oulun Eteläisen kaltaisilla alueilla.

Haapaveden kaupunki pitää sosiaali- ja terveystalouden järjestämispohjan laajentamista alueellaan erittäin tarpeellisenä. Kaupunki esittääkin, että sosiaali- ja terveystalouden osalta kunnille säädetään selvitysvelvollisuus.

3. Määräajat ja menettelyt

Kuntarakennelainsäädännölle kaavailtu aikataulu on aivan liian kireä. Kuntien lausuntojen määräaika päättyy 7.3.2013 ja lainsäädäntö on tarkoitus saada voimaan 1.5.2013. Kuntien lausuntojen analysointiin ja lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyyn on varattu siten noin seitsemän viikkoa, mikä on käytännössä mahdotonta.

Em. lainsäädäntöaikataulun ongelmista johtuen myös uudistuksen toteutukseen varattu aikataulu on liian kireä.

4. Valtioneuvoston toimivalta

Haapaveden kaupunki pitää lähtökohtaisesti mahdollisena, että valtioneuvostolle annetaan toimivalta päättää kuntaliitoksesta silloin, kun kuntalaisten palvelut vaarantuvat kunnan erityisen vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava seuraavat kaupungin esittämät reunaehdot:

- Lakiluonnoksen valtioneuvostolle ns. kriisikuntien kohdalla tarkoittama päätösvalta lienee lähtökohtaisesti tarkoitettu tilanteisiin, joissa pienempi ns. kriisikunta liitetään valtioneuvoston päätöksellä isompaan, taloudellisesti vahvempaan kuntaan. On kuitenkin mahdollista ja Oulun Eteläisen alueella jopa todennäköisempää, että ns. kriisikunta on isompi kuin siihen liitettävä, taloudeltaan terveempi pienempi kunta. Haapaveden kaupungin mielestä tällaista päätösvaltaa valtioneuvostolle ei tule antaa.
- Joka tapauksessa ns. kriisikuntien osalta tulee ensisijaisesti selvittää kaikki muut käytettävissä olevat keinot talouden tasapainottamiseksi. Kuntaliitoksen, erityisesti valtioneuvoston päätöksellä, tulee olla vasta viimesijainen ratkaisuvaihtoehto.
- Ns. kriisikunnan kriteerit on säädetty kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain 63a §:ssä. Kyseisessä §:ssä todetaan, että ns. kriisikunnan tunnuslukuja koskevat raja-arvot annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tämä antaa valtioneuvostolle päätösvalan kriteereistä. Koska kyseisillä kriteereillä on seurannaisvaikutus valtioneuvoston päätösvaltaan kuntien yhdistymisessä, raja-arvojen määrittely tulee nostaa asetuksen tasolta lain tasolle.
- Ns. kriisikuntakriteereitä tulisi muuttaa siten, että niissä otetaan huomioon kunnan tunnuslukujen sijasta kuntakonsernin tunnusluvut. Lisäksi velkamäärän sijasta tulisi tarkastella kunnan rahoitusvarallisuutta, jolloin kunnan sijoitukset tulisivat myös huomioon otetuiksi.
- Myös ns. kriisikuntaliitoksissa kuntaliitoksella tulee saavuttaa toiminnallista hyötyä palveluiden järjestämisessä ja maankäytön suunnittelussa.

5. Yhdistymisavustusten ehdot ja määrä

Yhdistymisavustusten osalta Haapaveden kaupunki toteaa, että ne ovat riittämättömät kannustamaan kuntien yhdistymiseen.

Yhdistymisavustusten tulee olla kuntasektorille ns. uutta rahaa eikä niitä tule vähentää kunnan peruspalvelujen muista valtiosuuksista.

HAAPA
VESI

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86601 Haapavesi. Kaupungintalo, Töhtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 08 4591 1 Faksi 08 4591 334. info@ihmeenhyva.fi, www.ihmeenhyva.fi

Haapaveden kaupunki pitää tarpeettomana kunnan päätösvalan rajaamisena lakiluonnoksen 41 § 5 momenttiin sisältyviä rajoituksia yhdistymisavustuksen käytöstä ja jälkiarvioinnista.

6. Sosiaali- ja terveystalvet

Haapaveden kaupunki pitää sosiaali- ja terveystalveluiden tulevan järjestämistavan ratkaisemista ensisijaisena. Jo laki kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta edellyttäisi usealta alueen kunnilta nykyistä laajempaa yhteistoiminta-alueetta.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosassa (Oulun Eteläisen alueella) kuntarakennetta uudistamalla ei voida käytännössä päästä sellaiseen kokonaisuuteen, joka voisi sosiaali- ja terveystalveluiden lisäksi vastata nykyistä laajemmin erikoissairaanhoidon palveluista. Vahvan peruskunnan sijasta alueella tarvitaan kuntien yhdessä muodostama sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistoiminta-alue.

Haapaveden kaupunki on yhdessä Oulaisten ja Ylivieskan kaupunkien kanssa esittänyt alueen kunnille (yhteensä noin 120.000 asukasta) sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistoiminta-alueen muodostamista. Hanketta varten on nimetty selvitysmies ja em. kaupungit odottavat kaikkien alueen kuntien lähtevän mukaan selvitystyöhön.

Sosiaali- ja terveystalveluiden rahoituksessa Haapaveden kaupunki esittää harkittavaksi palveluiden rahoitusjärjestelmän uudistamista. Sosiaali- ja terveystalvelujen valtionosuus voitaisiin maksaa suoraan yhteistoiminta-alueelle. Samalla rahoitukseen voitaisiin liittää Kansaneläkelaitoksen kautta maksettavat sosiaali- ja terveystalveluiden rahoitusosuudet.

HAAPAVEDEN KAUPUNKI

Jouko Luukkonen
Kaupunginjohtaja

HAAPA
VESI

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86601 Haapavesi, Kaupungintalo, Tahtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 08 4591 1 Faksi 08 4591 334, info@ihmeenhyva.fi, www.ihmeenhyva.fi